

Saksutredning:

HØRING AV SØKNADER OM REGULERING AV FIRE VANN - NESET KRAFT AS, LUND KOMMUNE

Behandlinger: Fylkesutvalget

Vedlegg: Høringsbrev fra NVE

Andre henvisninger: [Søknadsdokumenter - Sætravatn](#)
[Søknadsdokumenter - Ljosvatn, Øvre/Nedre Rundtjørn, Åmstadvatn](#)
[Rog. FK 2014: Strategidokument for små vannkraftverk i Rogaland](#)

1. Bakgrunn:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt to søknader fra Neset Kraft AS om tillatelse til å regulere fire vann til kraftproduksjon i Lund kommune på høring. Reguleringene vil benyttes i Vestre Neset, Østre Neset og Nedre Neset kraftverk, og omfatter regulering av Sætravatn, Ljosvatn, Øvre- og Nedre Rundtjørn og Åmstadvatn. Søknadene behandles etter Vannressursloven og forskrift om konsekvensutredning. Dokumentene er tilgjengelige på hjemmesiden til NVE.

2. Problemstilling:

Fylkeskommunen må som regional planmyndighet, friluftsmyndighet og kulturminnemyndighet ta stilling til om det skal anbefales konsesjon. Strategidokumentet for små kraftverk i Rogaland som ble vedtatt av fylkestinget 29.04.2014, legges til grunn for fylkesrådmannens vurderinger og anbefaling. I tillegg vil andre nasjonale og regionale utredninger og planer kunne trekkes inn dersom det er relevant, herunder Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning 2017-2024 (UTE i Rogaland).

3. Saksopplysninger:

3.1 Utbyggingsplanene

Neset Kraft AS søker om tillatelse til å regulere Sætravatn med 80 cm i perioden 01.05-30.09 og 90 cm i perioden 01.10-30.04. Søker opplyser at en regulering som omsøkt vil gi en jevnere vannføring og en mulighet til å utnytte mer av det årlige tilsiget til kraftproduksjon. Per i dag er tillatt reguleringshøyde 10 cm. En regulering av Sætravatn vil gi en total produksjonsøkning på 0,14 GWh i Vestre Neset og Nedre Neset kraftverk. Det er planlagt et minstevannføringslipp på 50 l/s fra Sætravatn. Samlede utbyggingskostnader er beregnet til kr 830.000 (kr 5,80/kWh). Utbyggingen vil ikke medføre andre inngrep enn det som er knyttet til etablering av ny reguleringsdam.

Videre søkes om tillatelse til å regulere Ljosvatn, Åmstadvatn og Øvre og Nedre Rundtjørn. Ljosvatn er regulert med 10 cm i dag, og det søkes nå om å øke reguleringen til 2 meter. Åmstadvatn og Øvre og Nedre Rundtjørn er ikke regulert i dag, og det søkes om å regulere vannene med hhv. 4 og 3 meter. En regulering av de tre vannene vil gi en samlet økt produksjon på 1,35 GWh i Østre Neset og Nedre

Neset kraftverk, fordelt med 0,45 GWh fra regulering av Ljosvatn, 0,3 GWh fra regulering av Rundtjørn og 0,6 GWh fra regulering av Åmstadvatn. Det er pålagt minstevannføring på 30 l/s nedstrøms Ljosvatn, og foreslås 50 l/s fra Åmstadvatn og Øvre og Nedre Rundtjørn. Utbyggingskostnadene for regulering av de tre vannene er beregnet til 1,4 mill kr for Ljosvatn, 1,45 mill kr for Rundtjørn og 1,05 kr for Åmstadvatn. Det gir en samlet kostnad på 3,9 mill kr (kr 2,90/kWh). Utbyggingen forutsetter at det i tillegg til nye reguleringsdammer er behov for ny veg med skogsbilvegstandard på en strekning på 200 meter mellom dammen ved Åmstadvatn og Øvre Rundtjørn.

I søknaden er det kort redegjort for alternative utbyggingsløsninger der ett av vannene ikke reguleres, og hvordan det påvirker kraftproduksjonen. Dersom økt regulering av Ljosvatn realiseres sammen med 4 m regulering i Åmstadvatn, oppnås en produksjonsøkning på 1,2 GWh. Dersom økt regulering av Ljosvatn realiseres sammen med 3 m regulering i Rundtjørn, oppnås en produksjonsøkning på 1,0 GWh. Dersom reguleringen på Ljosvatn beholdes som i dag, Åmstadvatn reguleres 4 m og Rundtjørn reguleres 3 m, oppnås en produksjonsøkning på 1,1 GWh. Det er også kort omtalt muligheter for å redusere reguleringshøyden i vannene. Det vil redusere kraftproduksjonen, men reduksjonen er ikke nærmere kvantifisert i søknaden.

Verken reguleringen av Sætravatn eller de andre tre vannene vil medføre behov for nye kraftlinjer.

3.2 Konsekvensutredninger

Utbygger har engasjert Sweco til å utarbeide en konsekvensutredning for de foreslåtte reguleringene med fokus på biologisk mangfold, basert på tilgjengelig eksisterende kunnskap og befaring i august 2017. Det konkluderes med at området er fattig både på flora og fauna. Det ble gjennomført prøvefiske i berørte vann og el-fiske i tilstøtende elver/bekker, samt innsamling av bunnprøver og vannprøver. Berggrunnen i området er næringsfattig, og de berørte vassdragene er forsurede med pH i reguleringsmagasinene på litt over 5. Prøvefisket dokumenterte at samtlige berørte vann har småvokst ørret. Det er lite potensiale for forekomst av spesielle vegetasjonselementer og rødlistede arter. Vegetasjonen i området er triviell, bortsett fra en forekomst av kystlynghei ved Ljosvatn (Vapsåsen). Denne vil ikke påvirkes av reguleringen. Samlet sett er konsekvensene av samtlige reguleringer vurdert som små negative i forhold til biologisk mangfold. Utbygger har sammen med konsulenten (Sweco) vurdert om reduserte reguleringshøyder vil gi reduserte konsekvenser for biologisk mangfold, og har konkludert med at redusert reguleringshøyde ikke vil gi vesentlige endringer i konsekvensene. Det er i vurderingene lagt til grunn at minstevannføring nedstrøms de regulerte vannene skal være 50 l/sek.

Det er i flg. utbygger ikke påvist automatisk freda eller nyere tids kulturminner som vil berøres av reguleringene.

Det er en del hytter i området ved Sætravatnet, og området er brukt som turområde og til jakt og fiske. Området rundt de øvrige vannene er i liten grad bruk som turområde om sommeren, men vinterstid er området et forholdsvis populært

skiområde. Det blir kjørt opp skiløyper i området, og en av disse går langs deler av Nedre Rundtjørn. Den må ved en regulering flyttes noe opp i terrenget. Reguleringen vil i liten grad påvirke opplevelsen til de som går på ski, men isen på vannene vil kunne være usikker. Det er foreslått kompensierende tiltak i form av flytting/sikring av stier ved Åmstadvatnet, Rundtjørn og Ljosvatn.

Det er i søknadene opplyst at de planlagte reguleringene vil kunne bidra til flomdemping nedstrøms mot Moi, uten at det er nærmere kvantifisert.

Søknaden lister opp flere avbøtende tiltak, herunder at myrområder som dels oversvømmes ved Ljosvatn graves ut, og at massene legges oppå den del av myra som ligger høyere enn høyeste regulerte vannstand. Videre er det sagt at noen veger og stier/skiløyper flyttes, og at det bygges bro over utløpet av Øvre Rundtjørn.

4. Fylkesrådmannens vurderinger:

Rogaland fylkeskommune er generelt positiv til utbygging av små vannkraftverk der konsekvensene for annen arealbruk og naturverdier er akseptable.

Sætravatnet inngår i et regionalt viktig område for friluftsliv (Grønhaug/Vigelandsområdet), og vestre del av vatnet berører et areal som i Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning 2017-2024 (UTE i Rogaland) er registrert som et areal med en avstand på 1-3 km fra tyngre tekniske inngrep (inngrepsfri sone 2 under betegnelsen «Store sammenhengende naturområder», tidligere INON). I henhold til Strategidokumentet for små vannkraftverk i Rogaland (2014) skal man være svært restriktiv med å tilrå utbygging som reduserer arealene av INON-områder. Den foreslåtte reguleringshøyden er relativt lav, og er i søknaden oppgitt å ligge innenfor dagens variasjon i vannstanden. I utgangspunktet vil en regulering som omsøkt dermed i begrenset grad redusere arealene av INON-områder. I forhold til friluftsliv vil reguleringen imidlertid kunne medføre større grad av usikker is vinterstid, og dermed redusere verdien av området til skigåing. Når det gjelder naturmangfold er fylkesmannen enig i at reguleringen ikke vil ha vesentlige negative virkninger. Fylkesrådmannen vil påpeke at omsøkt regulering av Sætravatnet kun vil gi en beskjeden økning i kraftproduksjon (0,14 GWh) til en relativt høy kostnad. Det kan derfor stilles spørsmål om den samfunnsøkonomiske nytteverdien av reguleringen.

En reguleringshøyde på 2-4 meter av Ljosvatn, Øvre- og Nedre Rundtjørn og Åmstatvantvannene vil i perioder gi markerte synlige inngrep i landskapet, En regulering vil forutsatt at de beskrevne avbøtende tiltakene gjennomføres, ha begrenset negativ virkning for framkommeligheten for turgåere, men vil kunne redusere opplevelsesverdien. I forhold til biologisk vil virkningene å være relativt små. Regulering av Ljosvatnet vil etter fylkesrådmannens vurdering kunne ha større arealmessige og landskapsmessige virkninger enn regulering av Rundtjørn og Åmdalvatn på grunn av at landskapet rundt deler av Ljosvatn er flatere. Det ligger noen relativt flate myrområder ned til den østlige delen av vatnet, og disse vil dels bli neddemmet. Gitt at myrmassene i dette området også planlegges gravd opp og plassert oppå den del av myra som ikke blir neddemt, vil det arealet som påvirkes ved Ljosvatnet bli større enn ved de øvrige vannene. Fylkesrådmannen vil påpeke

at neddemming og/eller utgraving av myrmasse og overdekning av andre deler av myrområdet både er uheldig i forhold til biologisk mangfold og for klimagassregnskapet. Inngrep i myrområdene må forventes å frigjøre klimagasser (metan og CO₂ til atmosfæren). Dette er ikke kommentert og kvantifisert i konsekvensutredningen.

Søndre del av både Ljosvatn, Øvre- og Nedre Rundtjørn og Åmstadvatnet ligger i et område som i Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning 2017-2024 (UTE i Rogaland) er registrert som et areal med en avstand på 1-3 km fra tyngre tekniske inngrep (inngrepsfri sone 2). Gitt at en regulering som omsøkt på 2-4 meter av vannene vil gi markerte synlige inngrep, vil regulering ikke være i samsvar med retningslinjene som er fastlagt i Strategidokumentet for små vannkraftverk i Rogaland. Produksjonsøkningen ved regulering er også for disse tre vannene relativt liten, men investeringskostnaden er lavere enn for Sætravatnet.

Fylkesrådmannen, ved seksjon for kulturarv, har vurdert søknaden og forholdet til automatisk freda kulturminner, og har sendt egen uttalelse i forhold til kulturminneinteressene datert 10.01.2019. Ut fra vurdering av kart og flyfoto, samt søk i digitale kulturminnedatabaser vil tiltaket ikke komme i konflikt med automatisk freda kulturminner. Fylkesrådmannen har på den bakgrunn ingen merknader til tiltaket i forhold til kulturminneinteressene, utover at en under opparbeiding av området prøver å unngå inngrep i /skade på eventuelle kulturlandskapstrekk som steingjærder, eldre veger/stier, bakkemurar, tufter m.m, samt gjør inngrep i terrenget så små som mulige. Det understrekes at selv om det per i dag ikke er kjente automatisk freda kulturminner i planområdet, må eventuelle funn straks melde til Rogaland fylkeskommune, og alt arbeid må stanses inntil funnet er vurdert/nærmere dokumentert av kulturminnemyndighetene, jfr. Lov om kulturminner § 8, 2. ledd.

Fylkesrådmannen har også vurdert de skisserte alternative utbyggingsløsningene der et av vannene ikke reguleres, og da spesielt sett på alternativet uten regulering av Ljosvatnet i og med at det framstår som mest negativt. Dersom Ljosvatnet ikke reguleres, vil det i flg. søknaden redusere kraftproduksjonen med 0,25 GWh fra 1,35 GWh til 1,1 GWh (dvs. i underkant av 18 %), mens utbyggingskostnadene etter det som er beskrevet vil reduseres med 1,4 mill (36 %) i forhold til samlet utbyggingskostnad for alle de tre vannene Ljosvatnet, Øvre- og Nedre Rundtjørn og Åmstadvatnet. Sammenholdt med de negative virkningene på myr (landskap, naturmangfold og klimagassutslipp) framstår dermed en utbygging av Ljosvatn som en samfunnsøkonomisk spesielt ugunstig løsning.

Fylkesrådmannen vil påpeke at alle de foreslåtte reguleringene vil gi beskjeden økning i kraftproduksjonen. En maksimal produksjon på 1,35 GWh som oppgitt for regulering av alle de tre vannene Ljosvatn, Øvre- og Nedre Rundtjørn og Åmstadvatnet utgjør til sammenligning i størrelsesorden 10 % av årlig kraftproduksjon fra en 4 MW stor vindturbin.

5. Konklusjon:

Samlet sett vurderer fylkesrådmannen at omsøkte reguleringer av Sætravatn, Ljosvatn, Øvre og Nedre Rundtjørn og Åmstadvatn gir beskjeden økning i

kraftproduksjonen. Den samfunnsmessige nytteverdien av de omsøkte reguleringene blir dermed liten i forhold til de negative virkningene for landskap og miljø. Reguleringene vil berøre områder som er registrert med en avstand på 1-3 km fra tyngre tekniske inngrep (inngrepsfri sone 2 under betegnelsen «Store sammenhengende naturområder») i Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning 2017-2024 (UTE i Rogaland). En utbygging vil dermed være i konflikt med det vedtatte strategidokumentet for små vannkraftverk i Rogaland (2014). Regulering av Ljosvatnet framstår som særlig negativt ved at lavtliggende myrområder i østlige del av vatnet vil påvirkes, noe som vil være negativt både i forhold til naturmangfold og klimagassutslipp. Fylkesrådmannen frarår på denne bakgrunn at Neset Kraft AS gis konsesjon for omsøkte regulering av Sætravatn, Ljosvatn, Øvre og Nedre Rundtjørn og Åmstadvatn.

Forslag til vedtak:

Fylkesutvalget frarår at Neset Kraft AS gis konsesjon for omsøkte regulering av Sætravatn, Ljosvatn, Øvre og Nedre Rundtjørn og Åmstadvatn.

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Christine Haver
regionalplansjef

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.